

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра ФІНАНСІВ
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою
Управління публічними фінансами
на тему: «Державний бюджет в умовах демократії на прикладі України
та Німеччини»

Виконавець:

студентка ЦЗВФН 6 курсу, М-7 гр,

Бурдейна Олександра Олександрівна

(прізвище, імя, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

професор кафедри фінансів, д.е.н., професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Волохова Ірина Семенівна

(прізвище, імя, по батькові) /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність. Сучасний період розвитку України відзначений зростанням вимог до ефективності механізму регулювання в бюджетній сфері. Проблема набуває особливого практичного значення у світлі сучасної економічної ситуації у світі, коли швидке реагування на виклики часу стає необхідною умовою виконання державою своїх функцій. У рамках дослідження тенденцій реформування бюджетної сфери в Україні і вдосконалення її правового регулювання корисно враховувати і по можливості раціонально запозичувати відповідний досвід зарубіжних держав. Зокрема, для названих цілей пріоритетний інтерес представляє досвід Німеччини, яка має розвинене бюджетне законодавство і практичний досвід якого можна порівняти з українським.

З моменту здобуття Україною незалежності, відбуваються радикальні економічні та політичні перетворення. Разом з розвитком ринку на зміну у середовищі, в якому функціонують державні фінанси, не менше позначилися процеси державотворення та політичних реформ. Це сталося через перетворення самої моделі управління державними фінансами від авторитарної до демократичної.

Таким чином, на даний момент в Україні бюджет і проблеми ефективного управління ним є одним з найбільш актуальних як в економічному, так і в соціальному, так і в політичному плані. В умовах ринкової економіки бюджет не втрачає своєї ролі, він є найважливішим інструментом регулювання соціально-економічних відносин. Нині фінансовий потенціал реальних і фінансових секторів економіки та доходів громадян і держави доволі невеликий. На жаль, поточна фіскальна політика в Україні не може багато чого запропонувати тому він і на далі базується на старих принципах управління та командуванні системи. Це проявляється у

відсутності сучасних бюджетних технологій, методів управління бюджетом, реально середньо- та довгострокового планування.

Створення принципово нових засад управління формуванням та функціонуванням бюджету в демократичних умовах на основі залучення широких кіл громадськості, громадських організацій та бізнес-структур до бюджетного процесу на регіональному рівні з метою оптимізації структури бюджету, порядок виконання дохідної частини бюджету та виконання його видаткової частини є важливим державним завданням і визначає актуальність теми роботи.

Актуальність аналізу поняття «бюджет» та конкретизація його ролі у соціально-економічному розвитку зумовлена тим, що процеси демократизації потребують наукового підходу до формування та розподілу бюджетів, пошуку шляхів до залучення додаткових коштів наповнення бюджету.

Проблема полягає в тому, що їх дослідження належали до докризового періоду функціонування та розвитку фінансової системи в умовах демократії. У період кризи необхідно знаходити нові рішення завдань формування та розподілу державного бюджетів в умовах демократії, формувати нові механізми та сценарії можливих варіантів функціонування системи.

Дослідженню бюджету в умовах демократії присвячені численні роботи вітчизняних та зарубіжних економістів, серед яких особливо слід відзначити Дроздовську О.С., Дірлицю О.Ю., Кадацьку О.М., Плужнікова І.А., Кириленка О.П.

Дослідженню зарубіжного досвіду управління державним бюджетом та можливості його використання в Україні приділяли увагу у своїх дослідженнях такі вчені, як: Т.О. Кізіма, Н.Я. Кравчук, В.П. Горін, І. Ткаченка, О.М. Пастухова, Ю.М. Руденко, В.В.Токар, Л.А. Миргородська, С.І. Юрія, В.М. Федосова, М.С. Горшенев, К.А. Закоморна, В.А. Ріака та інші.

Реалізація зазначеної мети дослідження зумовила вирішення наступних завдань:

- 1) визначити сутність державного бюджету та його призначення;
- 2) розглянути джерела формування та напрямки використання державного бюджету в умовах демократії;
- 3) виявити підходи до управління процесами формування та використання державного бюджету в умовах демократії;
- 4) здійснити моніторинг джерел формування державних бюджетів України та Німеччини;
- 5) дослідити особливості використання державних бюджетів України та Німеччини;
- 6) проаналізувати процеси управління державними бюджетами України та Німеччини;
- 7) виділити шляхи адаптації досвіду формування та використання Державного бюджету Німеччини до вітчизняної практики;
- 8) запропонувати реформування процесів управління Державним бюджетом України в контексті євроінтеграції
- 9) здійснити моделювання процесів формування та використання Державним бюджетом України.

Об'єктом дослідження є бюджетна система та бюджетний процес в Україні та Німеччині.

Предметом дослідження є державний бюджет в умовах демократії.

Методи дослідження. У роботі було застосовано комплексний підхід та використано загальнонаукові методи, що відповідають принципам економічних наук, а також структурно-функціональний, метод компаративістики, математичний метод, контент-аналіз.

Обсяг та структура роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків на 2 аркушах. Загальний обсяг роботи становить 115 сторінок.

Основний зміст викладено на 97 сторінках. Робота містить 21 таблиць, 12 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

у першому розділі **«ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ В УМОВАХ ДЕМОКРАТІЇ»** проведено аналіз теоретичних основ сутності та ролі бюджету в умовах демократії в соціально-економічному розвитку, розглянуто принципи міжбюджетних відносин. Досліджено особливості бюджетного укладу України;

у другому розділі **«ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАКТИКИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЖАВНИХ БЮДЖЕТІВ ДЕМОКРАТИЧНИХ КРАЇН (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ ТА НІМЕЧЧИНИ)»** виділено важливі моменти, які можуть бути корисними для України в умовах демократії, розглянуто механізм управління фінансовою системою Німеччини, проаналізовано процесів управління державними бюджетами України та Німеччини, здійснено моніторинг джерел формування державних бюджетів України та Німеччини;

у третьому розділі **«ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ»** на підставі вивчення зарубіжної практики створено шляхи адаптації досвіду формування та використання Державного бюджету Німеччини до вітчизняної практики, проаналізовано реформування процесів управління Державним бюджетом України в контексті євроінтеграції, створене моделювання процесів формування та використання Державним бюджетом України.

ВИСНОВКИ

Наше дослідження було присвячене бюджетній система та бюджетному процес в Україні та Німеччині.

Суть реалізації принципу бюджетної прозорості процес з урахуванням міжнародних стандартів і зарубіжного досвіду опубліковано з одного боку публічне представлення інформації про бюджет, а також публічне обговорення основних напрямки бюджетну політику, проект державного бюджету (рішення про місцеві бюджети) під час їх затвердження та також річний звіт про їх виконання. Якщо ви хочете це реалізувати, вам слід: використовувати його активніш демократичні форми залучення громадськості до бюджетного процесу (громадський бюджет онлайн бюджет); запровадити нові моделі багатоперіодного бюджетного планування та середньострокова бюджетна звітність за міжнародними стандартами т рекомендації міжнародних організацій, засновані на кращому зарубіжному досвіді.

Впровадження нових моделей бюджетування, які враховуватимуть особливості бюджетування системи України, на нашу думку, сприятиме підвищенню публічності, прозорості та підзвітності майбутній процес і, отже, програмний контроль приватних бюджетних коштів зі сторони суспільства і громадян.

Від виваженого вибору напряму розвитку бюджетної системи та бюджетної політики багато в чому залежить загальний стан розвитку суспільства та економічного розвитку держави. Бюджетний устрій і бюджетна політика розвиватися гармонійно, і в цьому аспекті надається важливе значення включені в правову основу.

Німецька практика регулювання бюджетних правовідносин не позбавлена деяких недосконалостей, що, однак, не є підставою для зменшення інтересу до неї. Очевидно, звичайно ж, що врахувати всі показові нюанси німецького досвіду в даній сфері неможливо.

Незважаючи на загально визнану технократичність своїх методів, ЄС в Україні все ще сприймається як важливий політичний суб'єкт, з чого випливає логічна потреба у розгляді витрат та вигод від реформ загалом для населення. У цьому сенсі ЄС слід виділяти більше фінансування для південно-східних регіонів країни, де соціально-економічні умови гірші, а також приділяти більше уваги молоді, що все більше і більше розчаровується. Охорона здоров'я, освіта, соціальне забезпечення та інфраструктура мають ключове значення для української громадськості і, отже, саме цим секторам ЄС має приділяти більше уваги та коштів, якщо хоче зберегти поточний високий рівень підтримки проєвропейського вектора розвитку країни.

Процес довгострокових та глибоких реформ під егідою ЄС неминуче призведе до протидії з боку деяких верств суспільства та зацікавлених осіб, які сприймають перетворення як загрозу своїм позиціям. Саме тому Європейському Союзу важливо чітко формулювати свої наміри мовою, зрозумілою для кожного українського громадянина. Євросоюз бачить зближення України з рештою Європи як довгостроковий і, іноді, витратний процес, але водночас несе численні вигоди. Процес уже розпочався, але все ще далекий від завершення.

АНОТАЦІЯ

Бурдейна О.О. «Державний бюджет в умовах демократії на прикладі України та Німеччини»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «07072 Фінанси, банківська справа та страхування»

(шифр та назва спеціальності)

за освітньою програмою «Управління публічними фінансами».

(назва освітньої програми)

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2022.

У роботі розглядається державний бюджет в умовах демократії. Визначено сутність державного бюджету та його призначення. Розглянуто джерела формування та напрямки використання державного бюджету в умовах демократії. Виявлено підходи до управління процесами формування та використання державного бюджету в умовах демократії. Здійснено моніторинг джерел формування державних бюджетів України та Німеччини. Досліджено особливості використання державних бюджетів України та Німеччини. Проаналізовано процеси управління державними бюджетами України та Німеччини. Виділено шляхи адаптації досвіду формування та використання Державного бюджету Німеччини до вітчизняної практики.

Запропоновано: запропоновано реформування процесів управління Державним бюджетом України в контексті євроінтеграції. Здійснено моделювання процесів формування та використання Державним бюджетом України.

Ключові слова: державний бюджет, доходи та видатки, процеси управління, джерела формування.

ANNOTATION

Burdieina O.O. "The state budget in the conditions of democracy on the example of Ukraine and Germany"

Qualification work for obtaining an educational master's degree in a specialty

«07072 Finances, banking and insurance»

(code and name of the specialty)

for the educational program «Management of public finances». –

(title of the educational program)

Odesa National University of Economics. – Odesa, 2022.

The work examines the state budget in the conditions of democracy. The essence of the state budget and its purpose are defined. Sources of formation and directions of use of the state budget in conditions of democracy are considered. Approaches to managing the processes of formation and use of the state budget in democratic conditions have been identified. Monitoring of the sources of formation of the state budgets of Ukraine and Germany was carried out. Peculiarities of the use of the state budgets of Ukraine and Germany have been studied. The processes of managing the state budgets of Ukraine and Germany were analyzed. Ways of adapting the experience of forming and using the State Budget of Germany to domestic practice were identified.

Proposed: reform of the State Budget management processes of Ukraine in the context of European integration is proposed. Modeling of the processes of formation and use by the State Budget of Ukraine was carried out.

Keywords: state budget, revenues and expenses, management processes, sources of formation.